

Секція 5. ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА

УДК 316.42:37.018.3:379.8(477)

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИТЯЧИХ ЗАКЛАДІВ ОЗДОРОВЛЕННЯ І ВІДПОЧИНКУ В УКРАЇНІ

І.В. Власенко

Досліджено динаміку дитячого оздоровлення і дитячих закладів оздоровлення та відпочинку в сучасних українських умовах; окреслено проблеми, що стоять на шляху їх успішного розвитку та функціонування. Показано, що за період із 2014 по 2019 рік кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, що працювали влітку в Україні, зменшилася на 37%, кількість місць у них зменшилася на 22,3%, а кількість дітей, які перебували в дитячих закладах, на 32,6%.

***Ключові слова:** дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, пансіонати, бази відпочинку, санаторії, оздоровчі табори, туристичні бази.*

DYNAMICS OF THE DEVELOPMENT, PROBLEMS, AND PROSPECTS OF CHILDREN'S HEALTH AND RECREATION IN UKRAINE

I. Vlasenko

The article examines the dynamics of children's health and children's health and recreation facilities in the modern conditions of Ukraine, and outlines the problems that stand in the way of their successful development and operation.

It is shown that the period from 2014 to 2019, the number of children's health and recreation facilities that worked in the summer in Ukraine as a whole decreased from 37%, the number of places decreased by 22,3%, and the number of children in children's institutions by 32,6%.

For the successful development of children's health and recreation in Ukraine, attention should be paid to creating an affordable and efficient market for these services; preservation and development of the network of institutions; ensuring the training of relevant personnel; conducting research and implementation of innovative programs; creation of mechanisms of targeted financial support of institutions; development and approval of state social standards of health and recreation.

The market for children's recreation and tourism in Ukraine is currently not regulated. The shortcomings in the organization of successful development of children's rehabilitation in Ukraine are the lack of bylaws that do not allow to implement the provisions of the laws; the absence of a single central executive body

responsible for the rehabilitation and recreation of children; lack of complete information about all institutions; rising prices for services; wear and tear of the material and technical base of institutions; lack of a mechanism for the state to provide financial support and benefits to enterprises and organizations that maintain children's health facilities on their balance sheets.

Keywords: *children's health and recreation facilities, boarding houses, recreation centers, sanatoriums, health camps, tourist bases.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним із пріоритетних завдань державної політики є забезпечення умов для відновлення здоров'я, повноцінного відпочинку населення, особливо дітей та молоді. За даними Міністерства охорони здоров'я України), рівень захворюваності дітей віком 0–17 років за класами хвороб (кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань на 100 000 дітей) у 2017 році в Україні становила 129 222 [1]. Серед них найбільшу кількість складають хвороби органів дихання – 88 082, хвороби шкіри та підшкірної клітковини – 6 533, хвороби органів травлення – 4 540, хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини – 2 605, хвороби сечостатевої системи – 2 458, хвороби нервової системи – 1 739, хвороби ендокринної системи, розладу харчування, порушення обміну речовин – 1 445, хвороби крові, кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму – 1 213.

Здоров'я дітей є найбільшою цінністю цивілізованої держави. Оздоровлення та повноцінний відпочинок дітей сприяє покращенню їх навчання та творчості, має важливе соціальне та економічне значення. У дитячих закладах оздоровлення та відпочинку працює висококваліфікований персонал, використовуються сучасні методики оздоровлення та лікування, запроваджено раціональний режим дня, повноцінне харчування, створено всі умови для розвитку творчих здібностей дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та особливості дитячого оздоровлення в Україні досліджувалися багатьма вітчизняними вченими. Так, у роботі К. Долгової представлена кластерна модель територіального комплексу дитячого туризму та рекреації в Україні [2]. У праці А. Калініченко розглянуто поняття дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, види і форми їх діяльності [3]. У статті М.М. Мельничук висвітлено сутність і надано класифікацію за віком молодіжного та дитячого туризму [4]. Теорію і технологію проектування діяльності дитячого оздоровчого закладу викладено в монографії М.О. Наказного [5]. Організації дитячого туризму в Україні присвячено працю М.В. Плешивцова [6]. Проблеми

розвитку дитячого туризму в Україні розглянуто в роботі Д.В. Чертовської [7]. У праці Л.В. Чорної охарактеризовано інноваційні підход до організації літнього дитячого оздоровлення [8].

Метою статті є дослідження динаміки дитячого оздоровлення і дитячих закладів оздоровлення та відпочинку в сучасних українських умовах та окреслення проблем, що стоять на шляху їх успішного розвитку та функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. За період із 2014 по 2019 рік кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку в Україні, зменшилася з 13 977 до 8 808 одиниць, тобто на 37% (рис. 1).

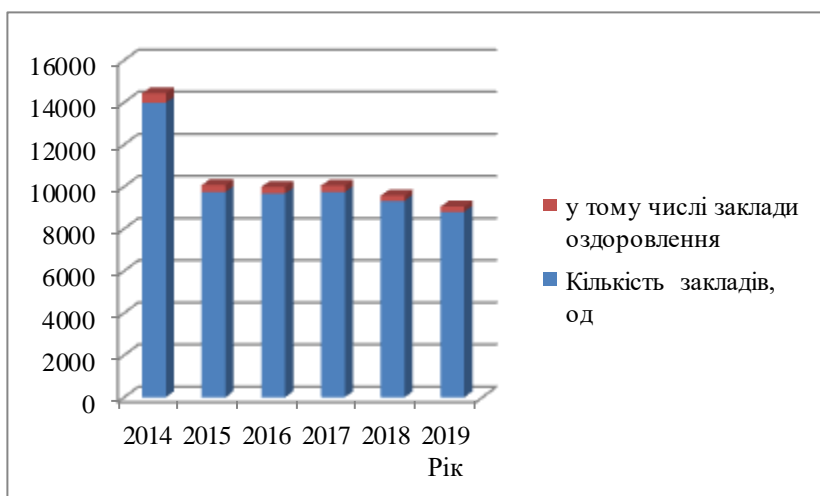

Рис. 1. Динаміка кількості дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку

Примітка. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

За цей же період кількість місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку зменшилася з 126 до 98 тис. одиниць, тобто на 22,3% (рис. 2).

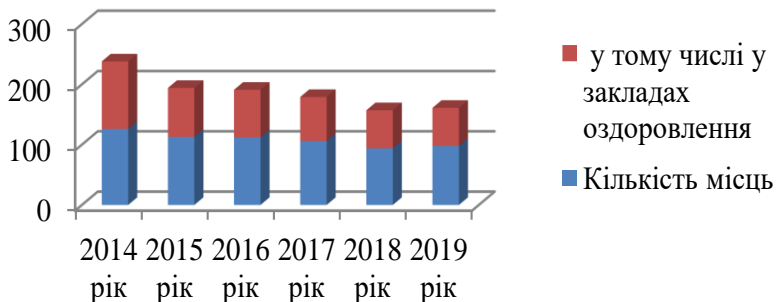

Рис. 2. Динаміка кількості місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку

Примітка. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Кількість дітей, які перебували влітку в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, зменшилася з 1 346 до 907 тис. осіб, тобто на 32,6% (рис. 3).

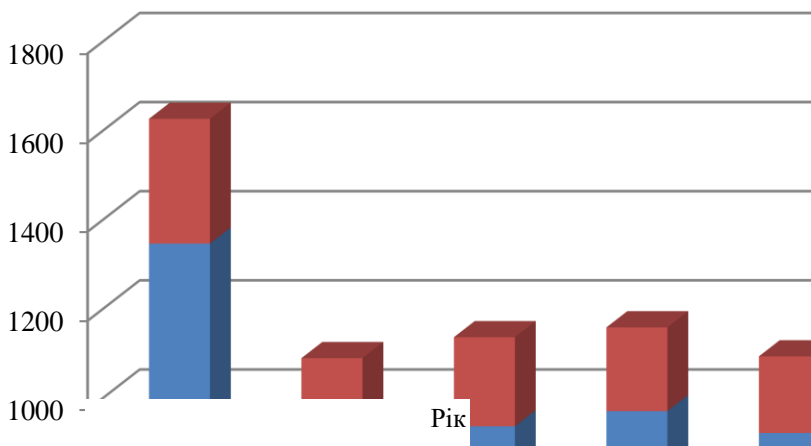

Рис. 3. Динаміка кількості дітей, які перебували в закладах оздоровлення та відпочинку

Примітка. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Найбільше дитячих закладів оздоровлення та відпочинку розташовано в десяти областях, що загалом становить 6 299 одиниць, або 67,5% від загальної кількості в Україні. Це такі області, як Дніпропетровська, Київська, Кіровоградська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська та Чернігівська.

Найбільша кількість місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку припадає на десять областей, що загалом становить 63 910 одиниць, або 67,9% від загальної кількості в Україні. Це такі області, як Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Херсонська.

На нашу думку, для успішного функціонування дитячі оздоровчі заклади мають бути забезпечені специфічними умовами, до яких належать сприятливі лікувальні ресурси (кліматичні, бальнеологічні, змішані) [9]. Кожна область України має свої, унікальні рекреаційні ресурси.

Найбільшу кількість дітей, які перебували влітку у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, в десяти областях, що загалом складає 616 991 осіб, або 66,97% від загальної кількості в Україні. Це такі області, як Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська.

Основними напрямками роботи Міністерства соціальної політики як головного органу в системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей є:

- створення доступного й ефективного ринку послуг з оздоровлення та відпочинку дітей;
- збереження і розвиток мережі дитячих закладів оздоровлення та відпочинку;
- забезпечення підготовки кадрів для здійснення заходів з оздоровлення та відпочинку дітей;
- стимулювання проведення науково-дослідних робіт, розроблення та впровадження інноваційних програм;
- створення механізмів економічного стимулювання, кредитування, цільової фінансової підтримки закладів, що здійснюють оздоровлення та відпочинок дітей; оптимізація системи управління;
- створення Державного реєстру дитячих закладів оздоровлення та відпочинку з метою запобігання їх ліквідації, передачі під заставу, перепрофілюванню, використанню не за призначенням;
- розробка та затвердження державних соціальних стандартів оздоровлення та відпочинку.

На сьогодні недоліками в організації успішного розвитку дитячого оздоровлення в Україні є:

- відсутність підзаконних актів, що не дає можливості реалізовувати положення законів, забезпечені відповідними підзаконними актами;

- відсутність єдиного центрального органу виконавчої влади, що відповідає за оздоровлення та відпочинок дітей, зараз за це відповідають Міністерство соціальної політики України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство аграрної політики України, Міністерство фінансів України, Міністерство охорони здоров'я;

- немає єдиного трактування різними відомствами Закону України «Про оздоровлення і відпочинок дітей», яке стосується сертифікації послуг;

- відсутність у Державному реєстрі дитячих закладів оздоровлення та відпочинку інформації про вартість перебування дитини в оздоровчому закладі; повноцінної інформації про всі заклади дитячого оздоровлення;

- зростання цін на надання послуг з оздоровлення та відпочинку у зв'язку з інфляцією та коливанням вартості путівки протягом року;

- зношеність матеріально-технічної бази закладів оздоровлення та відпочинку;

- зменшення кількості стаціонарних дитячих закладів оздоровлення та відпочинку і неналежне їх використання;

- відсутність механізму надання державою фінансової підтримки та пільг підприємствам і організаціям, що утримують на своєму балансі об'єкти соціальної сфери, у тому числі дитячі оздоровчі заклади;

- органи статистики не враховують оздоровлення та відпочинок дітей із батьками на базах відпочинку, в пансіонатах, санаторіях та інших закладах;

- нерозробленість механізмів акумулювання позабюджетних коштів у сферу дитячого оздоровлення;

- відсутність дитячих оздоровчих закладів для дітей разом із батьками;

- неспроможність власника оздоровчого закладу утримувати його в умовах економічної кризи;

- загроза ліквідації або перепрофілювання оздоровчих таборів, пансіонатів, баз відпочинку, туристичних баз та інших установ оздоровчої та культурно-дозвільної сфери, які не приносять засновникам прибутку;

– актуальним залишається питання загроз і перспектив розвитку дитячого оздоровлення та туризму в Україні в умовах військової агресії Російської Федерації.

Успішно усунувши зазначені недоліки, українська система дитячого оздоровлення та відпочинку має всі шанси вийти на принципово новий рівень.

Висновки. Одним із пріоритетних завдань державної політика є забезпечення умов для відновлення здоров'я, повноцінного відпочинку населення, особливо дітей та молоді. За період із 2014 по 2019 рік кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, що працювали влітку в Україні, зменшилась, як і кількість місць у них та кількість дітей, які перебували в цих закладах. Основним завданням сьогодні є створення доступного й ефективного ринку послуг з оздоровлення та відпочинку дітей.

Недоліками в організації успішного розвитку дитячого оздоровлення в Україні є як відсутність підзаконних актів, що не дають можливості реалізовувати положення законів, так і відсутність єдиного центрального органу виконавчої влади, що відповідатиме за оздоровлення та відпочинок дітей. На ефективне функціонування дитячого оздоровлення негативно впливає також зростання цін, зношеність матеріально-технічної бази закладів, відсутність механізму надання державою фінансової підтримки та пільг підприємствам і організаціям, що утримують на своєму балансі дитячі оздоровчі заклади. Реальною є загроза ліквідації або перепрофілювання установ оздоровчої та культурно-дозвільної сфери, які не приносять засновникам прибутку. Успішно усунувши зазначені недоліки, українська система дитячого оздоровлення та відпочинку має всі шанси вийти на принципово новий рівень.

Список джерел інформації / References

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov>

State Statistics Service of Ukraine [Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy], available at: <http://www.ukrstat.gov>

2. Долгова К. Кластерна модель територіального комплексу дитячого туризму та рекреації в Україні / К. Долгова // Економічна та соціальна географія. – К., 2017. – Вип. 78. – С. 47–52.

Dolgova, K. (2017), "Cluster model of the territorial complex of children's tourism and recreation in Ukraine" ["Klasterna model terytorialnoho kompleksu dytiachoho turyzmu ta rekreatsii v Ukraini, Ekonomichna ta sotsialna heohrafiia], Vol. 78, Kyiv, pp. 47-52.

3. Калініченко А. Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку: поняття, види та форми діяльності / А. Калініченко // Державне управління в Україні:

проблеми державотворення, виклики та перспективи: матеріали II Міжнар. наук. конф. асп. та докторантів з державного управління, 3 червня 2011 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. – С. 30–34.

Kalinichenko, A. (2011), Children's health and recreation facilities: concepts, types and forms of activity ["Dytiachi zaklady ozdorovlennia ta vidpochynku: poniattia, vydy ta formy diialnosti", *Derzhavne upravlinnia v Ukraini: problemy derzhavotvorennia, vykyky ta perspektyvy: materialy II Mizhnar. nauk. konf. asp. ta doktorantiv z derzhavnoho upravlinnia*], ORIGU NAGU, Odessa, pp. 30-34.

4. Мельничук М. М. Молодіжний та дитячий туризм: сутність та класифікація за віком [Електронний ресурс] / М. М. Мельничук, В. О. Зейко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Геологія. Географія. Екологія. – 2016. – Вип. 44. – С. 118–122. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhG_2016_44_17

Mel'nychuk, M., Zeyka, V. (2016), "Youth and children's tourism: essence and classification by age" ["Molodizhnyi ta dytiachyi turizm: sutnist ta klasyfikatsiia za vikom", *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Neolohiia. Neohrafiia. Ekolohiia*], Vol. 44, pp. 118-122, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhG_2016_44_17

5. Наказний М. О. Проектування діяльності дитячого оздоровчого закладу: теорія і технологія: монографія / М. Наказний. – Дніпропетровськ, 2010. – 476 с.

Nakaznoy, N. (2010), *Designing the activities of a children's health institution: theory and technology* [*Proektuvannia diialnosti dytiachoho ozdorovchoho zakladu: teoriia i tekhnolohiia: monohrafiia*], Dnipropetrovsk, 476 p.

6. Плешивцова М. В. Організація дитячого туризму в Україні / М. В. Плешивцова // Географія та туризм. – 2014. – Вип. 14. – С. 153–159.

Pleshivtsova, M. (2014), "Organization of children's tourism in Ukraine" ["Orhanizatsiia dytiachoho turyzmu v Ukraini", *Neohrafiia ta turizm*], Vol. 14, pp. 153-159.

7. Чертовська Д. В. Проблеми розвитку дитячого туризму в Україні / Д. В. Чертовська // Географія та туризм. – 2012. – № 23. – С. 86–93.

Chertovskaya, D. (2012), Problems of children's tourism development in Ukraine ["Problemy rozvytku dytiachoho turyzmu v Ukraini", *Neohrafiia ta turizm*], No. 23, pp. 86-93.

8. Чорна Л. В. Інноваційні підходи до організації літнього дитячого оздоровлення / Л. В. Чорна // Карпатський край. – 2015. – № 1. – С. 225–229.

Chernaya, L. (2015), "Innovative approaches to the organization of summer children's rehabilitation" ["Innovatsiini pidkhody do orhanizatsii litnoho dytiachoho ozdorovlennia", *Karpatskyi kraj*], No. 1, pp. 225-229.

9. Про оздоровлення та відпочинок дітей [Електронний ресурс] : Закон України від 04.09.2008 № 375-VI (зі змінами). – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/375-17>

"About health improvement and rest of children" ["Pro ozdorovlennia ta vidpochynok ditei": *Zakon Ukrainy vid 04.09.2008 № 375-VI*], available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/375-17>

Власенко Іван Володимирович, д-р екон. наук, проф., кафедра туризму та готельно-ресторанної справи, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. Адреса: вул. Соборна, 87, м. Вінниця, Україна, 21050; e-mail: vlasenkoivol@gmail.com.

Vlasenko Ivan, Doctor of Economics, Professor of the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Affairs of the Vinnytsia Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade and Economic University. Address: Soborna st., 87, Vinnitsa, Ukraine, 21050; e-mail: vlasenkoivol@gmail.com.

DOI: 10.5281/zenodo.4400276

УДК 658.014.1

СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПРОЦЕСУ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

О.Ю. Давидова, В.І. Чобіток

Запропоновано схему впливу соціально-економічної мотивації на розвиток підприємств, яка передбачає проведення кардинальних заходів зі стабілізації діяльності підприємств в умовах ринкової економіки, що потребує вироблення стратегічних орієнтирів їх розвитку. Розглянуто фактори планування й аналізу процесу інтелектуалізації на підприємствах. Сформовано систему організації мотивації робітників на підприємствах. Досліджено та виокремлено фактори, які впливають на процес інтелектуалізації управління розвитком підприємств.

Ключові слова: мотивація, персонал, стимул, інтелектуалізація, розвиток, підприємство.

EMPLOYEE MOTIVATION ORGANIZATION SYSTEM AS A FACTOR IN INCREASING THE INTELLECTUALIZATION PROCESS IN ENTERPRISES

O. Davydova, V. Chobitok

The relevance of the transparency of the employee motivation system is determined due to the need to eliminate the feeling of injustice. Each employee needs to understand that performing work of a high level of quality, revealing

© Давидова О.Ю., Чобіток В.І., 2020